

Выходитъ во Львѡвѣ що Вторника, Четверга и Суботы крѣмъ рускыхъ свѣтъ) о 4-й год поход. Литер. додатокъ „Библиотекѣ найзнам. повѣстей“ выходитъ по 2 печат. аркушъ кожного 16-го и послѣдняго дня кожного мѣсяца.

Редакция, администрація и екопедія подъ Ч. 44 улицы Галицка.

Всѣ листы, посылки и рекламация належитъ пересылать подъ адресомъ: редакция и администрація „Дѣло“ Ч. 44 ул. Галицка.

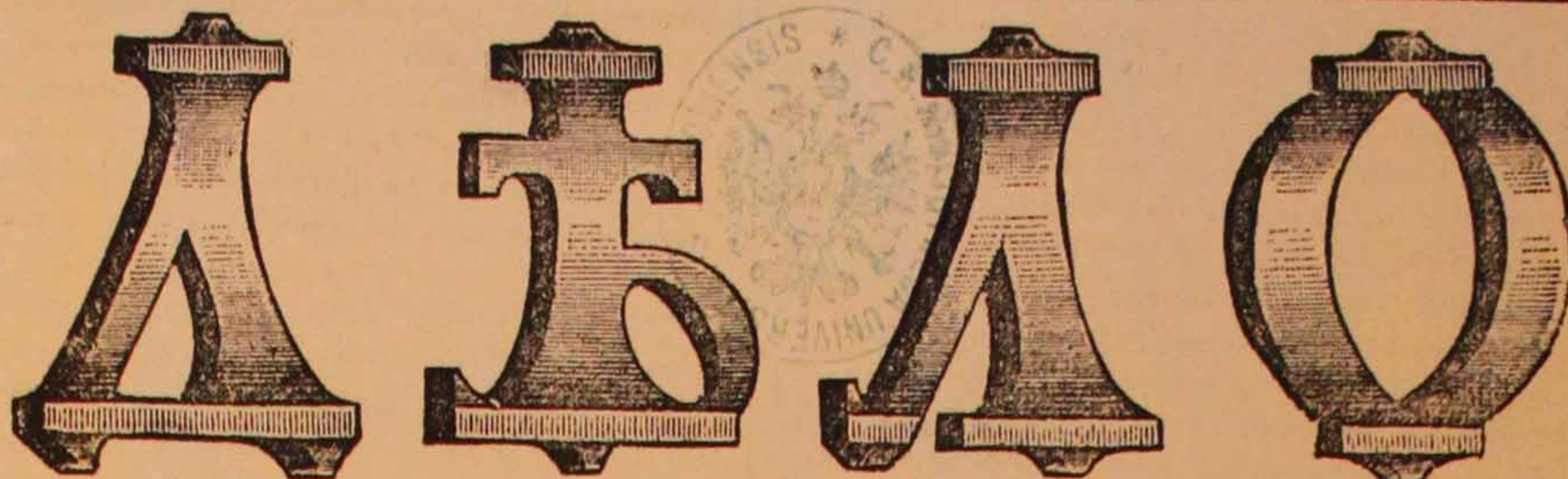
Рукописи не возвращаются только на попередне застережѣннѣ.

Подинокое число стоитъ 12 кр. а. в.

Оголошения принимаются по цѣнѣ 6 кр. а. в. отъ однокрѣпки печатной.

Рекламация неопечатаанъ вѣдѣтъ отъ порта.

Предплату належитъ пересылать франкомъ (наилучше почтовымъ переказомъ) до: Администрація часописной „Дѣло“ ул. Галицка, Ч. 44

Предплата на „Дѣло“ для Австрій:		для Россіи:	
на цѣлый рокъ . . . 12 р.	на цѣлый рокъ . . . 12 руб.	на цѣлый рокъ . . . 6 р.	на цѣлый рокъ . . . 6 руб.
на полъ року . . . 6 р.	на полъ року . . . 6 руб.	на цѣлый рокъ . . . 3 р.	на цѣлый рокъ . . . 3 руб.
на четверть року . . . 3 р.	на четверть року . . . 3 руб.	отъ дол. „Библиотекѣ“:	отъ дол. „Библиотекѣ“:
на цѣлый рокъ . . . 16 р.	на цѣлый рокъ . . . 16 руб.	на полъ року . . . 8 р.	на полъ року . . . 8 руб.
на полъ року . . . 8 р.	на полъ року . . . 8 руб.	на четверть року . . . 4 р.	на четверть року . . . 4 руб.
на четверть року . . . 4 р.	на четверть року . . . 4 руб.	на сѣмъ додатокъ:	на сѣмъ додатокъ:
на цѣлый рокъ . . . 5 р.	на цѣлый рокъ . . . 5 руб.	на полъ року . . . 2 50	на полъ року . . . 2 50
на полъ року . . . 2 50	на полъ року . . . 2 50	на четверть року . . . 1 25	на четверть року . . . 1 25
Для Варшавы, окрѣмъ Россіи:			
на цѣлый рокъ . . . 15 р.	на цѣлый рокъ . . . 15 руб.	на полъ року . . . 7 50	на полъ року . . . 7 50
на четверть року . . . 3 75	на четверть року . . . 3 75	отъ дол. „Библиотекѣ“:	отъ дол. „Библиотекѣ“:
на цѣлый рокъ . . . 19 р.	на цѣлый рокъ . . . 19 руб.	на сѣмъ додатокъ:	на сѣмъ додатокъ:
		на полъ року . . . 6 р.	на полъ року . . . 6 руб.

ВП. Читателѣвъ въ Россіи просимо мати на уважѣ, що въ вымовѣ *л=ji, ѓ, ѓ=i, и* (въ серединѣ и на концѣ слѡвъ) *=ы, и* (на початку слѡвъ и по самогласныхъ) *=i, ѓ* (на початку слѡвъ) *=vi*.

„Просимо о надсыланье предплаты на IV четверть року и о вырѡвнанье давнѣйшихъ рахункѡвъ.“

Глухій вѣсти.

Отъ давнѣ давна констатують и показують рускї гаеты, опираючись на совѣстной и ненастанной анализѣ вѣсхъ польскихъ праць и починанѣ въ Галичинѣ, що братя нашѣ Польки помимо такъ многихъ и такъ тяжкихъ доведѣннѣ, якѣ доси вѡбрали на поли „высокой“ политики, не вылѣчилися ще въ свои тяжкой недуги — мрѣи о политичной реставраціи Польщѣ въ давныхъ границяхъ. Та не въ мрѣяхъ, не въ тихихъ бажаняхъ ту дѣло. Вѣс ихъ заходы, вся т. зв. „граса организна“, вся ихъ работа на поли просвѣты, на поли интесовѣ экономичныхъ, ба навѣтъ на поли строго науки хоружъ именно на тую саму слабѡсть на — „политиканство“. Все, що они роблять, роблять съ цѣлями реставраціи-политичными и въ тѡмъ лежитъ по нашѡй думцѣ и пѡсля нашего широго переконаня причина неудачности всеи ихъ работы. Чому наша автономія крава in capite et membris стала пародією автономіи и прамѣромъ того, якою автономія не повинна бути? Въ першѡй линіи томѣ, що польскї шовинисты, — замѣсть уважати соймъ краевой органомъ краевыхъ потребъ, що мавбы заниматься по ширости справами экономичными та просвѣтными нашего селянства и мѣщанства, уважають его якимъ „sejmesh polskim“, що має грати ролю политичну и до той роли примѣривати свою работу. То само привисують и прочимъ автономичнымъ властямъ. Выдѣля краевой въ очей шовинистѡвъ — не завѣдатель справъ автономичныхъ, але щось въ родѣ якогось сенату; крава рада школьна по ихъ поглядѡви повинна прикрѡвати нашу краеву просвѣту на копыто мрѣи политичныхъ и — занедбуючи рахунки та надѡбрь надъ поступомъ наукъ — полонивати рускї школы. Ба, и выдѣлы чи рады повѣтовѣ мають пѡсля погляду шовинистѡвъ замѣсть дбати о дороги и мосты, пильнувати громады

передъ надъужитыми писарѣвъ та екаекуюровѣ податковыхъ, — мають бавитися въ якусь репрезентацию, грати якусь политичну ролю. Ну, а въ крайныхъ наслѣдкахъ вышло те, що навѣтъ вѡиты та писарѣ громадскї, чуючи той шовинистичный вѣтеръ, пѡзнавши, що политична декорация вѣтъ слабо стороню польскихъ шовинистѡвъ, почали ѣ собѣ стровитися въ патриотичне шмагѣ, закрываючи нимъ бруднї свои надъужиты. Политична манія въ нашѡй автономіи породила такихъ Дыновскихъ, котрї для ѡтведеня очей высшихъ властей ѡтъ своихъ надъужиты — забавляютея въ политичнї доносы на тематъ: „zeby Kulikow nie oddal Galicyi Rossyi“.

Мы мусимо ту ще разъ (пѡсля нашихъ давнѣйшихъ статей о польскѡй справѣ) пояснити, якъ мы задивилемось на политичнї шмаганя Поляковѣ. Цѣнячи свою народну самостѡйность и важко почувуючи розрубанье своего власного народа мѣжъ три державы, мы понимаемо дуже добре чутя Поляковѣ, находячихся въ такѡмъ самѡмъ положеню. Бажаючи власному народови неспиненого и свободного роввою, мы не можемо за вѣе брати того самого бажания Полякамъ, хочъ они вже и теперь стоятъ далеко лучше въ тѡмъ вглядѣ, нѣжъ мы. Але именно те почутье свои национальной самостѡйности и бажанье свободы, едности и розвою для своего власного народа — каже намъ жадати, щѡбъ Поляки ушанували нашѣ чутя, щѡбъ они вже разъ твердо порозумѣли, що Польша вѣтъ — польскѡй людѣ, и що гдѣ того люду нема, тамъ и Польшѣ нѣма, а гдѣ ви нема, тамъ ви нѣякї заходы воскресити не зможуть.

Але не въ тѡмъ ще головне дѣло. Каждый народъ, добиваючийся политичной свободы и самостѡйности будить для себе нашу симпатію; наша исторія потверджуе се многими примѣрами. Навѣтъ въ Чехахъ, въ Черноторѣ и въ Сербіи лилася въ великихъ бояхъ за народну самостѡйность также кровь нашихъ борцѣвъ — а кровь тая до нынѣ не выродилася въ нашихъ жилахъ. Та толькожъ, симпатизуючи съ всякимъ шмаганьемъ до народной волѣ и самостѡйности, мы завѣсгды були и вѣсѡ ворогами всякихъ шмаганъ до вывышеня одного народа съ поневоленьемъ другого. А реставрация Польшѣ, такъ якъ ви понимаютъ нашѣ Поляки-шовинисты, опираея именно на такѡмъ по-

неволеню другихъ племенъ: малорусского, бѣлорусского и литовского. Зъ той причины мы вѣсѡ и мусимо бути ѡи ворогами, пѡдъ загровою зрады головной на нашѡй власной народности.

Мы вѣжчали конечнымъ — означити ясно и недвѡзначно те наше становище до польскихъ реставраціиныхъ шмаганъ въ виду свѣжихъ голосѡвъ польскихъ гаетъ, котрї починають чимъ разъ яенѣше погомноквати о тѡмъ, що пѡдъ росейскимъ заборомъ, въ Конгресѡвцѣ и въ Литвѣ приготувеса нове повстанье польске. Каждому, кто пильно прислухуваея до голосѡвъ польскихъ въ послѣднихъ рокахъ о утвореню краевой посполитого рушеня а также о тѡмъ, вышповнѡвъшѣ первѣтно ѡтъ нѣмецкихъ гаетъ проектѣ, що въ разѣ сподѣванной вѡины мѣжъ Россією и Нѣмеччиною першїй крокъ повиннї зрѡбити Поляки, пѡносячи повстанье въ краю Привислянскѡмъ и въ Литвѣ для спарализованя акціи войскъ росейскихъ, — каждому, кто уважавъ, якъ охотно бѡльшѡсть Поляковѣ шовинистѡвъ пѡдхапувала такї проекты — хочъ про око нѣбы ѡттрѣщующисѡ ѡтъ нихъ — буде ясно, що можливѡсть такой несподѣванки при живѡмъ темпераментѣ и вѣчно на одну и тую саму нуту настроивнѡй фантази Поляковѣ вѡвѣмъ не вѣтъ выключена. Поголоски о тѡмъ, що така несподѣванка въ Конгресѡвцѣ приготувеса, доходили до насъ вже ѡтъ двѡхъ мѣсяцѣвъ. Мы не то, що не давали имъ вѣры — бо жъ неисповѣдимѣ суть пути людей, живучихъ фантазиями а не насущнымъ хлѣбомъ — але ба жали, щѡбъ тѣ поголоски були безпѡдставнї, уважаючи такїй крокъ Поляковѣ смѣлымъ и рѣшучимъ крокомъ до ихъ власной згубы. Для того мы не говорили о тѡмъ нѣчого. Але ось дня 1 грудня вѣсѣтъ тая загомонѣла, хочъ дуже несмѣло, въ краковскѡй „Now-ой Reform-ѣ“. Би варшавскїй корреспондентъ доноситъ, що тамошнї власти одержали денунциацию, будѣто-бы пѡдъ покрывкомъ конспираціи социалистичныхъ въ Конгресѡвцѣ и на Литвѣ приготувчалосѡ повстанье, що вѣтъ — додае ѡнь — цѣлкомъ вѣтою неправдою. Конспирация — пѡсля того доносу — мала ѡбняти широкими кругами вѣсѣ (?) версты людности, а именно студентѡвъ и робѡтничѡвъ. Дальше має конспирация тая выдавати ѡтовзу въ тавныхъ друкарняхъ и пѡсѣдае значнї склады нагромадженого оружя. Въ концѣ —

пѡсля сеи денунциации — головными агитаторами суть чѡтыри эмигранты, котрї разъ въ разъ крутея по Конгресѡвцѣ и по „забранныхъ провинцияхъ“ (т. е. по Волины, Подѡлю и Украинѣ), котрыхъ назвы дописуватель не подае, не будучи певнымъ, чи добре ихъ собѣ вѣжамъ (?).

Якъ бачимо, допись тая вѣтъ троха двѡязычна. Дописуватель зъ горы заевниов, що цѣла вѣсѣтъ вѣтъ безпѡдставна, але при тѡмъ знае назвы людей, котрї — пѡсля того доносу — занимаютея организацією повстаня. Але коли дописъ „Now-ой Reform-ы“ лишае насъ все таки въ непевности и ѡстаточнѡ силуюсь представити цѣлу справу, яко „московску интригу“ служачу только за претекстѡ до пѡбѡльшеня гнѣту правительственного на Полякахъ, то вѡвѣмъ инше враженке робитѣ реплика на тую допись львѡвской „Gazety Narodow-ой“, помѣщена въ вчерашнѡмъ н-рѣ, т. е. звыше въ тыжденъ пѡнѣйше, отже очевидно по довгѡй розвазѣ. „Gaz. Nar.“ трактуе тую допись по просту якъ „наивну денунциацию“, котра мало-мало чимъ рѡжнитсѡ ѡтъ знаной станчикѡвской „szlachetnej denuncyacji“. И зъ якои жъ то причины такъ накинудася львѡвска часопись на свою краковску поестру? А ѡтъ для того, що бачить въ тѡй вѣдомости „tropienie i zwalczanie stronnictwa patriotycznego“. „Свѣтъ — пѡсля „Gaz. Nar.“ — складася въ ѡтвѣжныхъ и боязливыхъ, зъ далеко- и зувкоглядныхъ политикѡвъ. Смѣлѣ и далекогляднѣ политики „Gaz. Nar-ой“ для святого спокою не выступали противъ „Now-ой Reform-ы“, коли тая высказалася була неприхильно о проектѣ — выликана повстаня въ Конгресѡвцѣ въ случаю вѡины мѣжъ Россією а Нѣмеччиною, анѣ тогда, коли выступила противъ петиции о заведенье „обороны краевой“. Але теперь, коли „Nowa Reforma“, хочъ и якъ несмѣло региструе слухи о готукѡмъ повстаню, „ѡтвѣжнѣй и далекогляднѣй политики „Gaz. Nar-ой“ не могутъ довше выдержати и кричать зъ цѣлого горла: „Цытъ, мовчи, бо суѣдѣ побудишь!“

Цѣкава рѣчь, въ якѣй спѡсѡбѣ „Gaz. Nar.“ маскуе свои правдивѣ мысли слѣдующими словами: „Дивуде насъ то, що редакция „N. Reform-ы“ такъ мало ѡзнакомлена съ правдивымъ успѡбленьемъ народа и якъ може на серію повторяти сплетнѣ полиціянта росейского, вѡеды и на каждомъ кроцѣ нюхающего кон-

ПЕРЕГОВОРЫ ЦАРЯ ИВАНА IV (ГРОЗНОГО) СЪ ЦѢСАРЕМЪ МАКСИМИЛИАНЪМЪ II

отъично Польшѣ, Литвы и Руси (1575—1576 гг.)

Не скоро стается звѣтными и доступными многѣ важнѣ жерела историчнї; многочисленнї рукописнї скарбы дожидаютъ наукового выдана и ѡбрѡбленя, — а сѣ, щѡ вже доси выдано, то лишь невеличка частина всего. Ще сотнѣ-сотнѣ паръ очей и рукъ потрудятся, вакимъ будемо могли говорити о якомъ-такѡмъ вычрпано историчныхъ матеріялахъ. Але сѣ праця не стоять на мѣсци нѣ хвилѣ; довѣдуемосѡ що-разъ бѡльше, сягаемо что-разъ глубше; будятся новѣ думки, творятся новѣ погляды.

Годѣ заверечити, що дипломатичнї взаимны двѡрѡвъ вѣденского и московского, — взаимны, котрї сягають ще XV-ого вѣку, а котрѣ были неравъ дуже оживленѣ, — мають велику вагу, и то головно для тыхъ державъ, о котрѣ тутъ наибѡльше ходити могло, котрѣ вже вадля своего географичного положеня, вадля своего непосредного сусѣдства съ вел. княжествомъ московскимъ и съ краями династїи габсбургской мусѣла бути всегдашнимъ предметомъ такихъ взаимнѣ. Якъ не повѣтала одного дня польске рѣчь-посполита, такъ и нѣ ѡи ровбору помѣжъ сусѣдами нѣ въ сего, нѣ въ того не прїйшло. А сусѣды сѣ вже 1392 р. передумували надъ тымъ, якъ бы то ненавистного ворога зруйнувати та добычею пѡдѣлитисѡ.¹⁾

Доси не добуто ще звѣдѣнскихъ архивѡвъ матеріялахъ дипломатичныхъ, дотычающихъ взаимнѣ съ Россією. Отъ 1519 до 1576 р. не знаемо о такихъ взаимныхъ майже нѣчого докладнѣйшого; дуже небогато на пѡдставѣ рукописныхъ жерелъ росейскихъ подас Соловьевъ въ своей „Исторіи Россіи“. Въ „Памятникахъ дипломатическихъ сношеній съ державами иностранными“ (выдаваныхъ ѡтъ 1851 р. въ Петербургѣ) находимо обширнѣ, але дуже поперерываннѣ жереловнѣ матеріялы, на котрѡмъ — вже для недостатку иншого — головно опиратисѡ мусимо. По перервѣ пѡдъ р. 1519, находимо тамъ новѣ матеріялы ажъ пѡдъ р. 1576; рѣшта спочивае напевно доси въ рукописи. Декуды можемо съ пожиткомъ користуватисѡ матеріяломъ и еказѡвками, котрѣ подас ученѣй Аделунгъ въ своей надавычайно цѣннѡй праці: „Die Reisen in Russland“ (Ливекъ и Петерб. 1846), въ котрѡй ѡбрывъ вѣдомости о вѣсхъ чужинцахъ, що коли небудѣ по XVIII в. звѣдували Россією, отже и о дотычныхъ дипломатахъ австрійскихъ.

I.

Удалосѡ наконецъ... вытревальнымъ, провѣривымъ заходамъ Габубургѣвъ посети Угры и Чехи! Послѣднѣй король угорскїй и чекскї Людвикъ, въ крови Ягайлонѡвъ, згинувъ бѣвъ славы въ нещастной битвѣ съ Турками пѡдъ Могачемъ (1526). Въ Чехахъ выбрано бѣвъ довгой проволоки цѣсаря Фердинанда I королемъ вже 1526 р.; на Угорщинѣ треба було впередъ первевести горячу борбу съ королемъ Угромъ, воеводѡю Семитгороду Иваномъ Заполью, котрѣй побитый 1527 р., схоронився пѡдъ протекцию султана Сулеймана II-ого, яко ту-

редкїй васалъ. Треба було два разы вести кровавой вѡины съ Турками, и щѡ-инъ по смерти Сулеймана (1566) скрѣпилосѡ трохи становиско Габубургѣвъ на Угорщинѣ.

Будучи ѡтъ теперь панами Угорщины и Чехъ, сталисѡ Габубургѣ безпосередными сусѣдами Польшѣ, и на ню то звертають они съ-разъ бѡльше свою увагу; вже Фердинандъ I-ий передумѡвъ надъ тымъ, якъ бы ѡбняти Польшу въ свое посѣданье, — посадити на тронѣ польскѡмъ Габубурга.²⁾

Отъ часу первой уни Польшѣ съ Литвою (за Ягайла, 1386 р.), по зниченю крестовыхъ ридарѡвъ пѡдъ Дубровнемъ (1410), стависѡ высшнѡю Прусь („hold pruskі“ 10 го цвѣтня 1525), стоячи въ живѡй, майже безперерывной аязи съ Чехами и съ Угорщиною, а навѣтъ даючи ѡбѡмъ тымъ державамъ королѣвъ зъ крови Ягайлонѡвъ, — занимала Польша грѡзне становище супротивъ т. зв. римской имперіи и Габубургѡвъ. Яко высшнѡю Прусь мусѣла прецѣ рѣчь-посполита мати великїй впливъ на справы нѣмецкѣ, а кровава побѣда надъ крестовыми ридарями доказувала, що у рѣчь-посполитѡи вѣтъ и сила по тому. Прецѣ колѣсѡ-то, не вѡвѣмъ такъ давно, валежала — бѡдай номинально — до Польшѣ Шлесія, а права короны польскей до сѣи прадѣдной землѣ Пястѡвъ все ще могли бути каждого часу на ново пѡднѡшенѣ³⁾, хотъ въ XVI-ѡмъ вѣцѣ вже и на дѣлѣ и правно Шлесія ѡтъ рѣчи-посполитѡи була ѡдѣлена.

²⁾ Часопись варш. „Ateneum“, XV т. зъ 1879 р., стр. 408.
³⁾ О возможности сего згадуе выразно посолъ венецианъ въ Вѣднѣ Корраро; гл. *Fontes rerum austr. Dipl. XXX, 343.*

¹⁾ Ишло о пѡдѣлѣ мѣжъ: орденъ рыцарѣвъ тевтонскихъ, короля угорского и цѣсаря римского. *Voigt, Codex. dipl. pruss. IV, 158.*

спирації та повстання в Польщі? Ту попередь все цѣкаво було б знати, що розумѣ „Gaz. Nar.“ подь словомъ „народъ“, котрого правдиві усовершеня такъ добре мають бути вѣстні „N. Reform-т“? Бѣли подь народомъ розумѣти простий людъ, мужицтво, то есть се вѣстѣмъ природно, що анѣ „Nowa Reforma“, анѣ „Gazeta Narodowa“ о его правдивомъ усовершеню майже нѣчогобенько не знають. Бо якъ можна знати щось, на що нѣколи не зверталось уваги, надь чимъ не робилося серіознихъ студій? А нехай панове Поляки покажутъ намъ хочъ одну працю, котра свѣдчилабъ о ихъ серіознихъ студіяхъ надь ихъ власнымъ народомъ, а особливо надь его политичными та громадскими поглядами и усовершенями! Але нѣ, мы знаємо способъ говореня „Gaz. Narodowa“ и знаємо, що она подь народомъ розумѣ не то, а тільки себе и собѣ подьбныхъ „obywateli“ и „obywatelonych“ патриотѣвъ та шовинистѣвъ. А въ такѣмъ случаю можемо смѣло сказати, що „Nowa Reforma“ дуже добре знає усовершеня того „narodu“ и только знаючи его могла припустити и допевнитися, що вѣстка подана ей варшавскимъ корреспондентомъ може мѣстити въ собѣ ажъ надто багато правды.

Тай ще одно возьмѣмъ на увагу. Последними роками Поляки и въ Конгрессѣхъ и навѣтъ (велика часть) въ Галичинѣ такъ часто и съ такимъ нѣбы розкаяньемъ голосили, що „на тепер“ нема у нихъ нѣякихъ аспирацій политичныхъ, що цѣль ихъ — „гаса организація“ и т. д. — що и въ російской суебности утвердилась поволи вѣра въ ихъ мирній наміреня. О вынохуваню повстаньскихъ конспирацій последними часами мы нѣчого не чували и навѣтъ въ корреспонденціяхъ самыхъ шовинистичныхъ польскихъ дневникѣвъ не читали. Отки жъ и въ якій цѣли шалобы теперъ російске правительство на той концепт — ширити такі слухи середь самыхъ Полякѣвъ, выкалкувати мѣжъ ними непокѣи и то въ тѣй гадѣ, щобъ одбѣля тымъ дужше ихъ придавити? На що придавсьбы такій недорѣчный маневръ, котрый въ крайнѣмъ равѣ мѣтѣ довести и до розливу крови, коли абсолютне правительство російске и теперъ, безъ нѣякихъ провокацій, поступає въ „Привислянскѣмъ краю“ такъ якъ ему сподобася? Можемо смѣло сказати, що такі вымѣвки „Gaz. Narodowa“ не выдержуютъ критики. Пригадаймо собѣ, що майже въ такій самъ способъ удыткували польскі патриоты опицію публичну и тогда, коли приготавливалось повстанье 1863 року и що передь вѣла и тогда въ тѣмъ удыткуваню тая жъ сама „Gazeta Narodowa“!

Региструємо и коментуємо голоса польскихъ газетъ въ сѣй справѣ ддятого — бо они интересуютъ и насъ тымъ, що Поляки вычайно, не просивши нѣ въ кого на те дозволу, стараются втягати и нашъ народъ въ свои планы. Конечно, мы не думаемъ, щобъ они въ тыхъ своихъ планахъ могли спутитися на спѣвдѣланье нашего, або хочьбы и своего

простого, сельского люду; надѣмося, що тяжкі доведѣды въ 1846, 1848 и 1863—4 протверезили ихъ троха въ тѣмъ выгладѣ. А при такій обстановкѣ не але булѣбы роадувати, що — чи то для выкалканы чі евентуального выкористаня загально-европейского конфликту по примѣру Босни и Болгарии — шансы Полякѣвъ въ Польщи, а тымъ паче на Литвѣ, въ Бѣлѣй Руси и Украинѣ вѣстѣмъ огмѣнній отъ шансы боснійскихъ та болгарскихъ „ушастѣвъ“. Тамъ рухи народній коренилися въ самѣмъ простѣмъ народѣ, въ масахъ, и ддятого могли такъ довго держатися, могли перенести навѣтъ страшну болгарску рѣзню. А въ якѣмъ грунтѣ буде коренитися и на якихъ подвалинахъ мавбы стояти рухъ польскій? Надь тымъ варто задуматися!

ДОПИСИ.

Зъ Черновець.

(Десять-лѣтній роковини руского академичного товариства „Союзъ“.) Дня 8 л. грудня празнувало товариство „Союзъ“ 9-лѣтній роковини своего существования. На сѣмъ торжествѣ явлася численна молодѣжъ, наше мѣщанство, значне число черновецкой интеллигенци, межі котроу мы бачили о. крыл. Сембратовича, гр.-прав. протоерея и народного писателя-композитора Исидора Воробкевича и проф. унив. Калужняцкого. Съ жалемъ мусимо однакъ сконстатувати, що много зъ старшихъ Русинѣвъ зъ Черновець не явилися на сѣмъ вечерку.

Сая товариства „Руской Бесѣды“, въ котрой торжество отбувалося, була хорошо пристроена; не хибувало флягъ руско-народныхъ, краевыхъ и державныхъ. Найкрасше презентувалось гербъ старого руского княжества Льва съ народными флагами. О 8 годниѣ вечеромъ откритъ предѣдатель „Союза“ кандидатъ философиі п. Петро Кумановскій вечерку и привѣтавъ гостей горячю промовоу. Хоръ отпѣвавъ пѣсню „Миръ вамъ брата“. Потѣмъ слѣдувала торжественна промова п. П. Кумановского, въ котрой предѣдатель начеркнувъ цѣлу дотеперѣшну дѣятельность „Союза“ и на конецъ взнѣсь многолѣтство вѣстѣмъ спомогающимъ членамъ. По отпѣваню хоромъ „Многая лѣта“ слѣдувала промова кандидата философиі п. Юліана Кобылянского въ честь гутешного университета и его профессорѣвъ. Проф. университету п. Калужняцкій подякувавъ „Союзанамъ“ за ихъ достойне постоупанье въ загалѣ и за ихъ ширій рускій патриотизмъ и завѣзавъ ихъ и на дальше вытравѣти въ праці ддя блага Руси. Коли слѣдуючій бесѣдникъ судія п. Ревачковичъ въ довгѣй и хорошей промовѣ обговорювавъ станъ 20-миліонного народа руского и сконстатувавъ, що рускій народъ только въ одной Австрії має можність черезъ запоручені права розвивати свою народность, — всѣ присутній отпѣвали многолѣтство цѣсарю Францъ-Иосифу I.

Всѣ тѣ бесѣды, переплѣтаны рѣжними пѣснями, отпѣваными хоромъ, були прирманы безнастанными оилесками. Не мало причинилися до

величавости сего торжества надоспѣвші телеграммы отъ „Академичного Братства“ во Львовѣ, отъ академичного товариства „Сѣчь“ въ Відни, отъ бувшихъ „Союзанъ“ въ Відни и отъ п. Александра Струтыньского зъ Бигача въ Босни. Всѣ тѣ телеграммы приняты присутній грѣжкими окликами „слава“.

О 1/2 12 годниѣ вечеромъ закрывъ предѣдатель „Союза“ официалну часть вечерка и запросивъ судію п. Ясиницкого на предѣдателя забавы. Неофициална часть вечерка подь проводомъ пп. Ясиницкого, дра Клима Ганкевича, Ив. Тиминьского, Т. Ревачковича и Окуневского, котри по порядку забавѣ предводили, отбулася при наибольшѣмъ порядку. Держали патриотичній рѣчи пп. Окуневскій, Тиминьскій, о. Исидоръ Воробкевичъ, кандид. фел. Шнойнарвскій и мѣщанинъ Островскій.

Цѣле се торжество причинилося много до поднесеня руского духа и черновецка руска публики, котра сему торжеству була присутна, ще тымъ больше вдоволеня, бо тутъ рѣшила молодѣжъ на внесенє дря Ганкевича выдати въ память 10-лѣтнихъ роковинъ „Союза“, котри припадають въ роцѣ 1884, книгу съ найновѣйшими творами буковинскихъ писателѣвъ. Нашъ писатель Данило Млака привѣтавъ широ ею гадку и обѣцявъ причинитися до сего труда. Есть надѣя, що и писатель Федьковичъ и другі не отклоняотъ отъ участи въ сѣмъ дѣлѣ. Друга користь, котру рускій народъ зъ сего вечерка буде мати, есть тая, що на завѣзване нашего заслуженого патриота о. Исидора Воробкевича, котрый зобраннымъ доказавъ потребу сѣвѣцкаго товариства, тымъ больше, що нашъ народъ зъ природы має даръ до отпѣву, — всѣ зобранны рѣшили заложити товариство отпѣвѣкѣ и таки на мѣсци завязався комитетъ подь предѣдательствомъ о. Исидора Воробкевича ддя выробленя статутѣвъ. По сѣмъ рѣшеню зананувавъ межі присутними великій энтузіазмъ, котрый обьявился высказаньемъ вѣдчности о. Ис. Воробкевичу.

Такъ тоє торжество продовжалось до 2 годны по пѣвночѣ, коли то зобранны съ наибольшѣмъ вдоволеньемъ розѣшлися. □

ПЕРЕГЛЯДЪ ПОЛИТИЧНЬЙ.

Австрійско-Угорска Монархія.

(Зъ предложень внесенныхъ правительствомъ до рады державной) найважнѣйшій безперечно проектъ закона о обезпеченю работничѣвъ. Потреба такого закона давалася у насъ чути отъ давна, а въ виду того звертає на себе предложенье правительстве загальну увагу и обговорюєся не только въ кружкахъ нарядментарныхъ, але становится предметъ дискусиі всѣхъ товариствъ и органѣвъ, що интересуются публичнымъ житьемъ. Зѣ взгляду на важность предмету подаємъ нашимъ читателямъ, поки що головній зарисъ сего жъ проекту, застергаючи собѣ на пѣзнѣйше разъясненье его въ подробностяхъ. Якъ въ всѣхъ другихъ державахъ — сказано въ мотивахъ правительства, — такъ и у насъ въ Австрії дискутуєся вже отъ давна пытанье отвѣчальности предпримѣвъ промышленыхъ за нещасливій случаѣ, котри дотыкають работничѣвъ въ варстатахъ и

фабрикахъ и воѣ узнають потребу реформы обовязуочого теперь законодавства. Отношеня работничѣвъ до предпримѣвъ оцѣнюются у насъ теперь побо загального закона цивильного у насъ теоній выемокъ становится хѣба законъ зъ 5 марта 1869, котрый трактує о отвѣчальности предпримѣвъ жѣлѣзничихъ по поводу нещасливыхъ случаѣвъ на жѣлѣзницахъ. Правительство пришло до переконаня, що розширенье отвѣчальности не зарадитъ само собою злу, а наилучшій доказъ на то: отношеня въ Нѣмеччинѣ, котри показуютъ, що законодавчій експерименты, основуючыя на згаданѣмъ принципѣ зовѣстѣ не усунули зла, але противно ще его заострили. Тревала и достаточна помѣчь дається осягнути лишь въ такій способъ, що всѣ интересованій содѣйствуютъ и що всѣ работнички будутъ забезпечены. Щобы обезпеченье отвѣчало замѣрѣной цѣли, муситъ оно обьявляти воѣ случаѣ нещасливій въ часѣ фабричной праці безъ рѣжницѣ, чи ту завинивъ предпримѣца чи работничка самъ, чи нещастье споводованє случаємъ, въ котромъ нѣкому не можна приписати винны. Выемокъ становится такой случаѣ, где работничка зъ власной волѣ спровадивъ на себе нещастье, однакъ и тогда не може бути родина работничка позавленю помѣчи. Зъ сего, що сказано въ мотивахъ предложень, можна заключати, что обезпеченье буде относиться до всѣхъ работничѣвъ и буде обьявляти воѣ ихъ категориі; въ поодинокыхъ параграфахъ предложень знаходятся однакъ выемки, котри передовѣстѣ выключаютъ работничѣвъ властивою дробного промыслу (des eigentlichen Kleingewerbes) а дальше вынимають зъ подь постановъ закона работничѣвъ сельскихъ. Законоуи не подлягають послѣ сего проекту такожъ работнички при жѣлѣзницахъ. Отшкодованье въ случаю тѣлесного калѣцѣна якъ и на случаѣ смерти работничка — становится рента. Рента выноситься въ случаю совершенной неспособности заработка 60% рѣчного зарѣлку. Предпримѣецъ має обовязокъ поносити кошта дѣченя воѣхъ работничѣвъ и такихъ урлдиннѣвъ, котрыхъ заслуженина не выноситъ больше якъ 800 зр. — Рента посмертна ддя вѣдѣвъ выноситъ 20% рѣчного зарѣлку; кожда дитина побирає до 15 року жита ренту въ высѣтѣ 10%, а на случаѣ совершенного сирѣтства 15%. Родичѣ, котрыхъ удержувавъ работничка, умершій внаслідкомъ нещасливого случаю, получаютъ 20% рѣчного зарѣлку. Право вѣдѣвъ до подьярня ренты гасне, наколи она другій разъ заключитъ супружество. Въ такѣмъ случаю получає вѣдова лишь одноразово отпращу, котра выноситъ три разы взятую рѣчку ренту. Забезпеченье має бути примусове, а правительство уважає существуючій теперъ заведеня асекураційны ддя переводеня такихъ обезпечень не отпѣвдѣными и предлагая особній товариства асекураційны, котри обьявлять певнй зѣ горы означеній округи. Згаданій товариства обмежались на прийманю примусовыхъ обезпечень на нещасливій случаѣ а основувались на принципѣ взаимности. Администрация товариствъ асекураційныхъ має бути автономична, а зѣ другой стороны мають они подлягати надзору державы. Принципъ сей отъбываєся именово въ организациі головного зарѣлку товариствъ: Дѣвъ третины членѣвъ зарѣлку мають выбирати членами кожного товариства асекураційного въ рѣвнѣй части черезъ предпримѣвъ и работничѣвъ, а одну третину именово министръ внутрѣшнихъ справъ, котрый має право змѣняти округи асекураційны, кѣлька такихъ товариствъ сподучати въ одно и дѣлѣти одно товариство на больше самостоятельныхъ. О кождѣй такой зѣвѣ мусится министръ напередъ порозумѣти съ товариствами. Членами товариствъ асекураційныхъ суть: предпримѣецъ, котри зъ взгляду на то, що головно користають зъ праці работничка, мають такожъ головно причинитися до утвореня и заоп-

сков). Литва не успѣла достояти Москвѣ. Царь Иванъ Грозный займалъ Новгородъ; въ потокахъ крови тоне самостоятельность славной сѣверно-русской республики. Москва приближается о единъ великій крокъ до Польщи и Литвы, а небавомъ учуємо, що той самъ царь, покориитель Новгорода и Астрахани, упоминаєся о ишу драгоценну перлу короны Мономаха, о — Кієвѣ.

Та ще бувъ той царь однимъ зъ претендѣвъ ддя короны польской по смерти послѣднего Ягайллона, а такожъ и по утѣчи Генриха Валевія; бувъ одной вѣры съ Русею, — отворялась можливѣсть новой униі братныхъ народѣвъ, — а и одно и друге не ушло уваги суцасныхъ.

Бачимо отъ рау, що було доволѣ причинъ, котри шо-равъ бѣльше приближували до себе Австрію и Москву. Польша, Литва и Русь мусѣли бути въ сѣмъ часѣ головнымъ предметомъ дипломатичныхъ взаеминъ обохъ сихъ державъ.

II.

Ледви успокоилося трохи въ Польщи по бурливѣй елекциі Генриха Валевія, а вже утѣча новообраного короля сталася причиноу нового заколоту, новой — дѣйстно шаленой — агитациі.⁴⁾

Цѣсарь Максимилианъ II мавъ дуже докладній вѣсти о станѣ рѣчей въ Польщи; двѣрь вѣдѣвскій утримувавъ тамъ отъ довгого часу численныхъ, добре плаченныхъ агентѣвъ и поплечникѣвъ, а обѣтницѣ и „юргельты“

(Jahrgelder) австрійскі находили легкой побѣрѣ. Кандидатура австрійска робила, — якъ каже суцасный посолъ венецкій въ Польщи Липпманно, — наибольше галасу, а поплечники ви були такъ певнй свои справы, — справы, котри были прихильній численній магнаты и століца апостольска, — що вже въ горы пили здоровье короля-австрійска.⁵⁾

Довѣдавшись о отъвѣдѣ Генриха Валевія, рѣшився цѣсарь сейчасъ подняти на ново свои заходы, котри при недавній попередній елекциі, по смерти Жигмонта II Августа, такъ нещасливо — бо упадкомъ австрійска кандидатуры и выборомъ власне Генриха — скончилися. О тѣмъ своѣмъ постановленю завѣдомивъ цѣсарь французского посла⁶⁾, а якій усильній были заходы австрійскі, бачимо зъ нечислимыхъ реляцій, листѣвъ, инстуркцій и пр. и пр., захованныхъ до нынѣ въ вѣдѣвскѣмъ державнѣмъ архивѣ.

Але кандидатура австрійска не вѣстѣмъ въ Польщи припадала до смаку. Впривѣдѣ многі магнаты, духовній и свѣтскі, польскі и литовскі радо на неи годились и не одного отъ неи сподѣялись. Надѣялись магнаты, що по выборѣ австрійска самі будуть могли въ Польщи ридитися; отвирались такожъ выглады на уряды и титулы въ имперіи римской — н. пр. Радивили были вже тогда Reichsfürst-ами; отвирались выглады, що цѣсарь щедро вынагородитъ своихъ прихильникѣвъ товѣстими урядами и достоинствами въ Польщи. Католицка династія Габсбургѣвъ попиравъ Римъ, особливо отъ коли не менше католицкій Генрихъ уступивъ — а дипломатія австрійска въ Римѣ добре пильнувалася. Зновъ литовскій

магнаты надѣялись при сѣй нагодѣ выторгувати щось ддя своихъ сепаратистичныхъ бажанъ супротивъ Польщи: шляхта польска пхаласъ шо-равъ бѣльше и дальше въ землѣ литовско-русскій, съ кривдоу шляхты литовской и руской, а недавно заключена („in contemplam“!) „униа“ люблинска отривала отъ вел. княжества литовского обширній богатій землѣ до короны польской.

Але за то весь гуртъ шляхты дробнѣйшой, не-магнатѣвъ, навѣтъ и чути не хотѣвъ о кандидатахъ австрійскихъ. Шляхту обурювало⁷⁾ голосне и провокаційне постоупанье австрійскихъ сторонникѣвъ; чого жъ доверва треба було надѣятися отъ сихъ людей по довершенѣмъ выборѣ! Забаги магнатѣвъ не могли бути шляхтѣ тайнй. — та ще щось тамъ говорили тихцемъ одеспотивамъ цѣсаря послы чешскі, котри были высланы официално ддя пошпрания австрійска кандидатуры.⁸⁾ Шляхта потягала за выборомъ якого члена родины по-своечюной съ давнюю династію Пястѣвъ (Jan Kostka), потягала за иными кандидатами, але все якъ одинъ мужъ ненавидѣла „цѣсарчикѣвъ“. Здоровій инстинктъ политичный говоривъ їмъ, що въ такѣмъ выборѣ не ма нѣ ддя неи, нѣ ддя рѣчи-посполитой найменшой користи, а за то на пр. война съ могучимъ вогоромъ цѣсаря — Туркомъ сталасьбы неминуема. Посолъ турецкій грозивъ навѣтъ вѣдчюноу. Гордѣсть народна промовляла за королемъ-Пястомъ, можливѣсть новой униі въ царемъ-Иваномъ, — а остаточно, коли обѣ послѣдній кандидатуры зъ рѣжныхъ причинъ не удержались, рѣшила тревога передь войною

съ Туркомъ выборѣ Стефана Баторія, за котрымъ посолъ турецкій освѣдчився.⁹⁾

Тыхъ кандидатѣвъ австрійскихъ було кѣлькохъ: самъ цѣсарь радъ бувъ бачити выбраннымъ своего сына Эрнеста, але магнаты (сѣвнаты) освѣдчились за батькомъ, цѣсаремъ Максимилианомъ II; ще кандидувавъ (въ рѣвнѣ) архикнязь Фердинандъ...

III.

Мы вже згадували, що царь Иванъ IV належавъ такожъ до кандидатѣвъ. Якъ же стало съ его кандидатуроу?

Ще при попередній елекциі, по смерти Жигмонта II Августа, подшоено царску кандидатуру. Ба, ще передъ смертею бездѣтного послѣднего Ягайллончика переѣдує двѣрь вѣдѣвскій о сѣй кандидатурѣ; агентъ цѣсарскій въ Польщи, Дудичъ доносить вже 9 червня 1565 р. цѣсареву, що прихильныхъ Габсбургамъ въ Польщи дуже много. — але вже найменше можна говорити о кандидатурѣ царя.¹⁰⁾ Ддя насъ важній фактъ, що вже такъ вчасно (7 лѣтъ передъ смертею короля) будъ, що будъ численосєя съ кандидатуроу царя; що жъ до свои реляцій, то Дудичъ мѣгъ иже не надто довго потѣмъ переконатися, що потрохи помылъся. За кандидатуру царя дуже много промовляло.¹¹⁾

Вже 1564 р. доноситъ пунціи павелій въ Польщи Комендоне, що Кієвъ хотѣли мати паномъ царя — за-про рѣвну вѣру.¹²⁾ Се жъ

⁴⁾ Гл. *Ateneum l. c.*, *Relacye nuncyuszów w Polsce* (I. 237 и и.), *Orzelski* (выд. Петерб. т. II, стр. 89, 137, 164 и и.).

⁵⁾ *Przedziwiecki*, *Jagiellonki*, V, 208

⁶⁾ Численні доказы у *Orzelsk-ozo* и др.

⁷⁾ *Соловьевъ*, VI, 288.

⁸⁾ Бесѣда посла въ *Rel. nunc.*
⁹⁾ *Ateneum*, XV, 410.
¹⁰⁾ Аргументы за и противъ гл. *Broel Platet*, *Zbiór pamięt* III, 41—58.
¹¹⁾ *Соловьевъ*, VI, 286, 292.

деня фондів асекураційних — і робітники, але в тих не мають обов'язку давати датків на цілі асекурації такі, котрих заробок вистарчає лиш на найкращий потреби жити.

(Предложение о супружествах между христианами и жидовыми), котре як звісно ухвалено вже по мисли правительств низша палата угорокого оюму, прийшло недавно під обрання палати панов. Дебата генеральна открити в понеділок дня 10 л. грудня. До голоу против предложена записался: примає угорокий Сямор, кардиналь Гайнальд, єпископ Шялук, архієпископ Самаса и гр. Юрій Аноній; проекту боронили: бар. Николай Вай, бар. Рознер и министр справедливости. Дебата першого дня трвала 5 годянь и абсорбувала увагу цѣлоу пати, котра от незвычайным интересом слѣдила за воими бесѣдами, котри отначалися впроцѣм умѣренностею и объективностею. Зѣ помѣж бесѣд выгодошеных против проекту заслууге на увагу бесѣда Сямора. Мотива правительства до сего предложена, сказавъ жеи прочими Сямор, подносать именно зьамалгамованье жидов от християнскимъ товариствомъ. Най менѣ вольно буде покликаться на минушность двоух тысячѣвъ лѣтъ в доказъ, що таке зьамалгамованье неможливо. Суспѣльность есть християнока а они суть жидами, а наколиб дѣлотно мало коли прійти до того скандалу, що товариство малобъ перестати бути християнскимъ, тогда товариство зовѣмъ розляжеса и не буде вже нічого, сѣ чимбы жиды амальгамовалися. — В оборотъ предложена говоривъ такожъ гр. Андрасон и президентъ министровъ Тисса. По думцѣ Андрасона, котрий есть противникомъ загальныхъ цивильныхъ шлюбовъ, предложенье есть наилучшимъ средствомъ до ухиленя численныхъ недогодностей. Тисса откликувалася в своѣй бесѣдѣ до достоинств палаты пановъ и отповѣдавъ на замѣты подношеній противъ проектов. Зле обчислялися тѣ, що думакъ будьто имъ удасться поховати предложенье, сказавъ Тисса. Если нынѣ упаде, то встане напезно завтра. — Но мимо всеи вымовы Тиссы и мимо великою популярности, якоу отъ тѣшатся в Угорчинѣ, проектъ о супружествахъ упавъ в высшій палатѣ.

(Гр. Кюнг-Гедервари) приѣхавъ уже до Загреба, где его повитали на дворцѣ желѣзницѣ представителѣ властей и публика. Бурмистръ Загреба Гофманъ державъ при той случайности промову, в котрой поднявъ историчне значенье достоинства бана и повитавъ въ особѣ гр. Кюна бана именованого монархомъ. На промову бурмистра отповѣвъ банъ, що отъ знае, яка тяжка задача же его на новѣмъ становищи, отъ отъносится однакомъ до Хорватовъ сѣ новымъ довѣремъ. — Що его становище дѣлотно трудне, мали мы уже случайность недавно вказати, а иллюструе его жеи прочими и тая обстановка, до дотеперь не мѣгъ отъ собѣ найти министрѣвъ.

(Хорватски депутация регниколярна) держала дня 9 л. грудня подѣ предложательствомъ Михайловича засѣданье, на котромъ уложено справозданье до оюму в справѣ Фіюмы. Справозданье в той справѣ, котра має бути поднесена на отномъ зѣ першихъ засѣданъ оюму, поручено Мискатовичеви.

ЗАГРАНИЦА.

Россія. Россійскі журналы отъ якогосъ часу значно змінили свои погляды на австрійско-угороку монархію и примирительна ихъ бесѣда вглядомъ Австрія видае вѣ очі. Вѣ отидѣ лишъ ще точѣ не можуть они погодитися именно що не могло уйти уваги православныхъ, а крѣмъ того подношено загально спѣльне „сарматске“ (славянеке) походженье. Тожъ-то щобы и зѣ сѣи стороны уняти собѣ шляху, подношено вѣ стороны австрійскою, що архикнязь Ернестъ умѣе по чеськи¹²⁾, а станы браташого не вравъ (отъ хочбы за воинъ гуситскихъ) сѣ Поляками народа чеського мусѣли выселати вѣ справѣ цѣсарскѣй своихъ послѣдовъ до Польщѣ.

Велика то була думка получить подѣ отнимъ монархомъ дѣв найможнѣйшій славянскій державы пѣвочи, а отѣвчій противники-губителѣ Славянъ — Нѣмцѣ, котри вже подѣ дубровномъ мали случайность почути на собѣ цѣлу могучѣсть сполученон сѣ Литво-Русею Польщѣ, умѣли вчасно арозумѣти цѣле невѣдченство. Агитовано вѣ Польщи, вдарено на алярмъ противъ шизматика вѣ Римѣ. — Отъ що оповѣдае тогдашний посолъ венецкій Липпимано о царскѣй кандидатурѣ. „Царь — есть то князь могучій и богатый, — дикій варваръ. Подбивъ Татаръ, воюе сѣ Шведами и Турками. Кажуть, що людъ литовскій и рускій радъ бы его бачити королемъ; має отъ силу партію, особливо мѣжъ хловями, котри однакомъ не много ему помогутъ, бо до елекціи не належать (лише шляхта). Кажуть, що Польша получена сѣ Москвою булабъ непобѣдима, — отбарано бы Туркамъ Волощину, а царъ (сподѣваноса) отдавъ завойовану часть Литвы и Ливонію, та ще и не протививсьбы врявнати католицкою вѣры. Шю жѣ додикости его, то чейже не бувъ бы такій самъ для Поляковъ якъ для Москвитянъ. бо Поляки не такій вѣвчємій.“¹³⁾ Слова Липпимана показуять вамъ варавомъ, чого надѣялися Поляки отъ царя по его выборѣ; особливо Литву бо-

до вѣхдного пытаня. Отъ що пише „Нов. Врем.“: „Отъ часу приѣзду министра Гирса до Фридрих-руге голоуять берлинскій и вѣденскій журналы, що Гирсъ не приѣде до Вѣднѣ. Зѣ отки они сѣ знаютъ, не знати. Але сѣ вже вистарчае, щобы розсѣвати вѣсти о незгодѣ мѣжъ Австрією и Россією. Позаякъ у насъ радо повитали вѣсть о мирѣ и вѣ Берлинѣ вдоволені справи на вѣходѣ, то можна допускати, що лишъ вѣденскій политикѣ чогосъ невдоволені. Трудно отгадати, чого они хотять и де жерело ихъ невдоволеня. То певно, що не вѣ Россіи. Невдоволене вѣденскихъ политикѣвъ можна лишъ тымъ пояснити, що имъ неудалосе сеи осени перевести великій пляны на балканскомъ пѣвостровѣ. Але власне вѣ отъ неудучи лежить порука мира и добре булобы, якбы всѣ тѣ великі и малі пляны отложено на далеку, познѣйшій часъ. Треба, щобы балканскі державы розвивали сѣ самостоійно, а Австрія найменше має права бути невдоволеною тамошнимъ status quo.“ — На торжествѣ св. Георгія, на котромъ були такожъ царъ и великі князь присутными оголошено велик. Петра Николаевича и Георгія Михайловича нововѣдчыми. Межи запрошеными бувъ такожъ нѣмецкій посолъ. На обѣдѣ вѣнськѣ царъ тоастъ на здоревье нѣмецкого цѣсаря.

Рада мѣста Харкова постановила обмежити процентъ жидѣвскихъ воопытанникѣвъ вѣ тамошній школѣ ремесничѣй а тымъ часомъ зменшила число вакансовъ для жидѣвъ вѣ сѣбѣ школѣ на два процентъ. Вѣ той школѣ було толькѣ жидѣвъ, що для християнъ небуло майже жадного мѣста. Школа сѣ була для жидѣвъ дуже догодною, бо дозволяла жидамъ проживати поза назначеными для нихъ границями. — „Голосъ“ стане сѣ новымъ рокомъ выходати подѣ давнѣйшою редакцією. — Университетъ вѣ Томску буде доперва отвореній вѣ 1885 році.

Нѣмеччина. Гадки о подорожѣ нѣмецкого престолонаслѣдника до Риму вѣ кружкахъ политичныхъ значно розходяться. „Kreuzzeitung“ каже, що вѣ першій лѣній подорожѣ сѣ тѣкае короля Гумберта, але политичне значенье сѣ лежить вѣ томъ, що нѣмецкій князь має отвѣдати папу. Сѣ газета доносить далше, що престолонаслѣдникъ самъ о томъ думавъ, чи не булобы добре, щобы, коли отвѣдае вертаючи вѣ Ионаніи короля Гумберта, отвѣдавъ такожъ и папу. На сѣю гадку приставъ такъ самъ цѣсаръ Вильгельмъ, якъ и князь Бисмаркъ, бо она зовѣмъ отповѣдае тепершньому положеню. Розумѣяся, що на згаданій случай такъ церковна политика Нѣмеччины якъ и основа лѣсту престолонаслѣдника зѣ 10 лѣтня 1878 року до папы булобы заховані. — „Гертапѣ“ доносить зѣ Риму, що Шлещера пѣвдомлено зѣ Берлина, що престолонаслѣдникъ отвѣдае папу. Инициативу до того подавъ самъ цѣсаръ.

Франція. Министръ маринарки одержавъ вѣдомости зѣ Тонкину сягаючи ажъ до 27 налюта. Послѣ сѣихъ вѣдомостей рекогносировали Французы цѣлу окрестность коло Бакъ-Нингъ на 4 килом. далеко. Самъ адмиралъ Курбе подѣишъ бувъ на 2 килом. подѣ Сонтай. Недалеко Гайфонга забрали Французы хиньскоу джунку сѣ пальнымъ матеріяломъ. Курбе писавъ тогдѣ до губернатора вѣ Кохинхинѣ: Военна операція вже розпѣчнеся; сподѣяся, що се нынѣ прійде пользѣна помѣчь. — Денеша адмирала Гелибера зѣ Занзибару сѣ датою 7 грудня доносить, що Французы знищили кѣлька мѣстоцевостей Говасѣвъ. Одины отдѣль вышывовъ на сушу и знищивъ мѣсто Марарете. — Палата ухвалила тонкинскій кредитъ 381 голосами противъ 146 и перейшла до порядку дневного, при чѣмъ высказала свою надѣю, що правительство буде энергично боронити вилыву и

лѣла страта занятого недавно царскими войсками Полоцка и Смоленска, а такожъ Ливоніи, где власне войска царскі стояли.

Коли жѣ вже потѣмъ приступлено до выбора, то на елекційномъ соймѣ найважнѣйшѣ слухано гончѣвъ царскихъ, а сучасный знаменитый историкъ польскій Оржежельскій выравно замѣчае, що всѣ казали, що наколибъ такъ толькѣ царъ схотѣвъ бувъ усерднѣйше старатися, то бувбы бувъ певно выбраній.¹⁴⁾ Мы вже скавали, що сѣ нѣвьякою нѣмечкою державою не могла мати Польша спѣльныхъ интересовъ; такъ жѣ Нѣмцѣ рѣвки литовско-славянскѣй крови проляли, цѣлѣй землѣ славянскѣй вруинували и собѣ присвоили. За то дуже много спѣльныхъ интересовъ мала Польша сѣ Москвою.

Що жѣ, коли отношена не були по тому. Царъ десять „старавен“, але шуканъ при томъ, якъ побачимо, користей реальнихъ, певныхъ; для невѣвныхъ надѣй не сѣвшився сыпати нѣ щѣдрыми обѣщанками, нѣ грѣшми, не сѣвшився уступати вѣ завойованыхъ земель. Яенея вѣвельможній прадѣды вынѣвншихъ политикѣвъ шамбеляндѣвъ польскихъ тримали — задала своихъ не Польши, нѣ Литвы, нѣ Руси — користей сѣ дворомъ вѣденскимъ, шляхта жѣ не змогла вѣ часть вѣоріентуватися и порозумѣтисѣ. Тожъ не диво, що потѣмъ вѣ рѣшучѣй хвили, коли гравивъ выборѣ „австрійска“, коли сенатъ рѣшучо перехилився на сторону австрійску, шляхта алякана и амѣшана, терроризована магнатами, вгядилася чимъ скорше на Стефана Баторія. Выборѣ Стефана, воеводы поддѣлгого Турціи Семигороду, забвѣпечувавъ бодай миръ сѣ Турцією.

(Далше буде.)

честь Франціи вѣ Тонкинѣ. Подчасъ дискуоиіи заявивъ Ферри, що уживавъ вже воляхъ средствъ, щобы порозумѣтисѣ съ Хинями. Бесѣдникъ доказувавъ, що жадана Хинъ змагаются зѣ дня на день, и поклялася на французскѣ пропаматне письмо, котре найлѣпше свѣдѣчѣтъ о умѣркованю французского правительства. Хиньскій посолъ Тсенгъ жадавъ, щобы правительство прислало французскимъ войскамъ приказъ не поступати на Сонтай и Бакъ-Нингъ. Акція дипломатична ще не замкнена а военна розпѣчнеся вѣ межахъ давнѣйше правительство назначеныхъ. Франція мусить заняти поодинокій мѣсто вѣ Дельтѣ, щобы могла сѣ хѣбною вѣсты дальшій переговоры.

Египетъ. Положенье вѣ Египтѣ стаеся зѣ дня на день сумнѣйшимъ. Зѣ Каиро надходять вѣсти, котри положене египетскоу державу вѣ дуже сумнѣмъ свѣтлѣ представляють и доказують, що Египетъ безъ протекторату нѣвьякъ уже неустойтося. Бакеръ-паша колишній генералъ-губернаторъ вѣ Суданѣ молить на все египетское правительство, щобы оно на всякій случай и воими силами старалося задержати Суданъ при собѣ. Положенье вѣ Суданѣ сталося черезъ найновѣйшю побѣду подѣ Свакимѣмъ ще грѣшимъ, якъ було доси; египетскій войска невѣдержали силы ворохобникѣвъ зѣ племени Башеринъ. Рѣвночано доносить „Times“ о повстаню вѣ цѣломъ Сеннаарѣ. Зѣ одной стороны отже видко, що само слово Магди вже недостаточне, щобы взорунити цѣлѣ провинціи, а зѣ другой стороны цѣла область мѣжъ синимъ а бѣлымъ Нилемъ есть житницєю Египту а на посолѣдокъ, що заняты сѣ провинціи черезъ лѣжпророка звелобы ворохобно подѣ самий Ель-Дамерь, де есть школа суданскихъ проковѣвъ и де выховуются самі найзавѣтнѣйшій фапангики. Доси не доказано ще, щобы Магди бувъ вѣ лѣкѣй звязи сѣ ворохобно вѣ побережній провинціи Свакиму, але звязъ та може дуже легко наступити черезъ торговельникѣвъ невѣльниками, що идуть зѣ Свакиму до Берберу надѣ Нилемъ. Дивно выдаеся, що египетское правительство отдало начальство надѣ войскомъ землякови Магдо-го Цибарови-паша, котрого батько бувъ однимъ изъ найзавѣтнѣйшихъ ловчѣвъ невѣльникѣвъ а котрого Гордонъ-паша приказавъ повѣсити.

НОВИНКИ.

(+) Иванъ Федоровъ, русскій первопечатникъ. Историческо библиографическое разсужденіе. Написалъ А. С. Петрушевичъ. Львовъ 1883. Вѣ брошурцѣ той, оббѣймающій 34 сторѣнь 8-ки, представивъ крыл. А. Петрушевичъ богате вѣ пригоды житье и дѣяльнѣсть первого руского друкаря, котрого 300-лѣтна рѣчница смерти обходится буде сими днями во Львовѣ. Иванъ Федоровъ, родомъ зѣ калужской губерніи, бувъ діакѣномъ вѣ Москвѣ и разомъ сѣ Петромъ Мотиславцемъ учився штуки друкарской у Ганса Миссенгайма, спровадженого царемъ Иваномъ Грознымъ зѣ Даніи. Першими печатными трудами Федорова були „Апостолъ“ (1564 р.), потѣмъ „Часовникъ“ (1565 р.). Але зѣ причины той другой книги мусѣвъ Федоровъ утѣкати зѣ Москвы, боячися, зѣдася, мѣста переписчикѣвъ книгъ, котрымъ друкаря отбирала заробокъ. Федорова обжалували о ересь и, якъ кажутъ — навѣтъ домъ его зруинували. Федоровъ утѣкъ до Литовского княжества и тутъ бувъ щиро принятій рускимъ вельможею Григоріємъ Ходкевичемъ, каштеляномъ Вильна, великимъ гетманомъ Литовского княжества и пр. — и одержавши отъ того покровителя руской церкви село коло Забудова, заложивъ вѣ Забудовѣ друкарню при помочи Ходкевича. Тутъ напечатавъ отъ „Евангеліе учительное“ (1569 р.) и „Псалтирь“ (1570 р.). Але и тамъ задля рѣжныхъ обставинъ не побувъ довго Федоровъ и сѣ немалымъ трудомъ прабувъ до Львова и заложивъ друкарню. Тутъ не знайшовъ великою помочи у пановъ, а толькѣ низшій духовній его спомогали. Во Львовѣ напечатавъ Федоровъ „Апостолъ“ (р. 1574), при кѣнци котрого подавъ свою автобиографію. Сѣ початкомъ 1580 р. Федоровъ нахвалился вже вѣ Острожѣ, куды его поклякъъ кн. Константинъ Острожскій, воевода кѣвѣвскій и пр. Тутъ напечатавъ Федоровъ „Псалтирь“ и „Новый Заветъ“, а вѣ 1581 році знамениту „Острожскую Библию“. Зѣ Острога повернувъ Федоровъ назадъ до Львова и тутъ умеръ вѣ великой нуждѣ 1583 року и бувъ похороненій при Васильевскѣмъ монастыри св. Онуерія. О убожествѣ Федорова и о томъ, що свою друкарню заставивъ жидамъ и о томъ, что своєю друкарню заставивъ жидамъ за повтора тысяча золотыхъ, — находится вѣ архивѣ „Старопріпѣйского Института“ грамота вѣвѣвского епископа Гедеона Балабуна зѣ 1585 року. Той же епископъ разомъ сѣ львовскими мѣщанами выкунивъ швидко отъ жидѣвъ друкарню Федорова, боячися, щобы не була вывезена „до московского земли“. И тая то друкарня Федорова дала початокъ нынѣшній друкарни „Старопріпѣйского Института“.

Товариство „Провѣта“ дуже заслужилося для дѣла ширена читаленъ вѣ нашѣмъ краю — выдавши друкомъ формулярѣ отатугѣвъ и подальше до ц. к. намѣстництва. Теперъ основателѣ читаленъ будуть потребували лишъ дописати „мѣсце читальнѣ“ и положить дату и свои подіясы. Кто знае, якъ трудно приходило отнесувати пять разѣвъ отатугѣ статурѣ и 1 примѣрникъ подана 20 кр. безъ почтовой пересылки.

Народна торговля во Львовѣ. (Годѣлкі уваги по поводу новинки вѣ 135 ч. „Дѣла“.) Товаръ товаровъ нерѣвний що до якости, тожъ и цѣны его

не могутъ бути однаковій. Що нашѣ сельскій и маломѣкѣй кушѣвъ звыкли купувати „дешевше“ у жидѣвъ, сего не перечу. — однакъ чи они за таку цѣну купитъ у жидѣ такоу товару и на таку вагу, якъ вѣ „Народній Торговлѣ“ — то можу, яко досвѣдченій вѣ томъ дѣлѣ, смѣло запречити. Пшучому сѣ случалося вже кѣлька разѣвъ бути наочнымъ свѣдѣкомъ того, що людѣ купившій товару вѣ „Народній Торговлѣ“ верталися по хвили и пытали, чи не помышенося вѣ цѣнѣ, бо она нѣколи ще за таку умѣрену цѣну такоу товару не купувала. Переглянено цѣнникъ и знайдено, що можна за таку цѣну дати, бо „Народна Торговля“ закупуе товару вѣ бѣльшихъ розмѣрахъ и стараеся достатисѣ до самого жерела. Правда, що коли пороховано селянина за „фунтѣвку“ (свѣчу) 48 кр., отъ опѣмнувося и сказавъ, що у жидѣ куце по 42 кр., але коли подано ему жидѣвоку „фунтѣвку“ зважено одну и другу, то селянинъ взявъ таки нашу фунтѣвку и заплативъ охотно 6 кр. бѣльше, бо бачивъ що жидѣвока „фунтѣвка“ о много менша. „Кѣлько то они мене вже нашакрувалися, та що жѣ было дѣяти, коли чоловікъ не зналъ“ — сказавъ нашъ ч. купецъ. — „Народна Торговля“ має рѣжній товару, дорожшій и дешевшій, тожъ при закупнѣ треба докладно сказати, якоу товару треба, а не такъ пр. „Дайте менѣ наилучшого вина яке маєте, але якъ можна дешевого.“ Що жѣ тогда дѣяти, якъ такоу кушѣвъ задоволити? Одно сѣ другимъ вѣ суперечности. „Народна Торговля“ стараеся воими силами, щобы воимъ догодити, и буде старатися, о скѣлько можна, обминати дорогу жидѣвскихъ шахертокъ, — не може однакъ продавати сѣ утратою, бо не хоче довести до банкротства а про те и до ганьбы, яка впадала на нашу народность. Кто хочѣе жидѣвъ далше подпомогати, — нехай собѣ здоревъ подпомогаетъ, онъ его якъ не теперъ то познѣйше зѣдѣять; що жѣ дѣяти сѣ такимъ, котрий своего не шануе? — „Народна Торговля“ не може перейти вѣ руки „кѣлькохъ“ особѣ, бо людѣ, котри тымъ дѣломъ управляютъ и свою працю и часть для него посвячаютъ, не оглядаючися на якій-небудь нагородѣ, суть знаній зѣ своего характеру и посвящені для народноу справы. Вѣ загалѣ же кождій може поинформуватися о воимъ вѣ дирекціи, котра охотно удѣляе воикѣ объясненя и охотно пріймае уваги нашихъ патриѣтовъ, — а все тое для розвоку той новой институтіи руской и для славы руского народу. — *Одинъ зъ кутуновичѣвъ вѣ „Народній Торговлѣ“.*

— Депутация рускихъ богословѣвъ львовскихъ удалася до ректора-магнѣфика вѣ звѣтній справѣ протесту противъ выкладѣвъ педагогикѣ вѣ польскомъ языкѣ. Ректоръ принявъ депутатію крѣчно але збувъ еи выминаючими реченями. Найважнѣйше, що довѣдалася рускій богословы, було тое, що сѣ справа не заразъ прійде подѣ обрання сенату, а вѣ кождѣмъ случаю передѣ свѣтами не буде порѣшена, бо — якъ замѣтивъ сѣ ректоръ, сенатъ може хочѣе вѣ той справѣ засягнути рады министерства; радивъ отже рускимъ богословамъ сего курсу слухати спокойно польского выкладу д-ра Делькевича, котрий — не знати для чого — заборонивъ рускимъ богословамъ переводити его выкладъ на рускій языкъ и такъ выдати литографично. Такъ отже лишъ Поляки выдають скрипты зѣ его выкладѣвъ. Що то у насъ не дѣеся! Сей курѣзъ мусѣтъ рускій богословы слухати польского выкладу, — що потому станеся, не знати. Можлива рѣчь, що по испытѣ курсовѣмъ скаже сенатъ: „Отъ Русины научилися и по польски!“ выпередитъ протестъ рускихъ богословѣвъ до министерства — и вѣ же хочѣе до ворожки бѣгай, — нѣчо не поможетъ. Але пождѣмъ, побачимо!

— Зѣ Золочева пишуть намъ: Вѣ субботу, 8 л. грудня, була дана вѣ гостячѣмъ тутъ руско-народнѣмъ театрѣ оригинальна комедія Гр. Григоріевича „На добротнѣній цѣлѣ“ — и дуже сподобалася. Всѣ гоустѣ сердечено убавилися, а и артисты отдали штучку, взяту живцемъ зѣ житя нашей интеллигенціи, дуже добре. Вѣ второкъ отограно „Шельменка денщика“ сѣ вервою. Жаль толькѣ, що за мало публики ушаче на представленя. Теперъ послѣдуютъ наилучшій нашѣй новіи штуки, — отже загрѣваємо Ви. родимѣвъ зѣ Золочева и окрестности, щобы якъ найчоловнѣйше прибували до театру. — Вѣ недѣлю, 9 л. с. м., загоотило зѣ Львова до Золочева товариство спѣвацѣ „Лютія“ и вѣ каснѣ дало концертъ. Хорошо спѣвали пп. Н. Вахнянинъ, Арданъ и пр. руску пѣсню „Водоу тихо“.

— Клятва рабинѣвъ. Позавчера отбулася передѣ судомъ присяжныхъ во Львовѣ розправа противъ жидѣ Самуила Раса, редактора органу товариства жидѣвъ старовѣровѣвъ „Machske Nadas“ — о злочинство публичного насилія зѣ §. 98, б) зак. кар. Вѣ числѣ зѣ 1 лютого о. р. Расъ умѣстивъ отзову рабинѣвъ до выборѣвъ-жидѣвъ, щобы до радъ громадокихъ анѣ до оюму анѣ до всякихъ иншыхъ репрезентаций не выбирали жидѣвъ постановныхъ; головисѣ отозва тая була вымѣрена противъ дра Ф. Цукра и Теоф. Меруновича. Причиною до той отозвы було внесенье Меруновича вѣ соймѣ о розолѣдженю отношеня жидѣвскихъ вѣ Галичинѣ и бесѣдѣ тожѣ послѣ и дра Цукра. Отзову рабинѣвъ сконфлюкувала ц. к. прокураторія, бо вѣ нѣй были такій прокляты: „Раса жизни не оживитъ ихъ“, „нехай злочинцѣ не дождутся живыхъ потомкѣвъ анѣ внуковъ“, „будуть знущеня на сѣмъ свѣтѣ“ и т. д. Обжалованій Раса боронивъ тымъ, що сѣ отозва была написана умершнимъ рабинѣмъ и посломъ до рады державнон Штрабберомъ, а отъ дѣв еи до напечатаня, не розумѣвши, чи есть вѣ нѣй що противзаконного, бо отъ „kein Artikelmacher“. Присяжній запречили пытанье о злочинствѣ, а

¹²⁾ Ateneum, XV, 416.
¹³⁾ Гл. Rel. Nunc. I, 279. Що до сѣи вышности Поляковъ, не завадитъ однакомъ порѣвнати Fontes, XXX, 326, 7, 48. Що до пріянія католицизму: Possevin, Moscovia.

¹⁴⁾ Ц, 112, 2. Воляники и часть Белза о свѣдѣлися все таки при елекціи за царемъ, евен туално за Плетомъ. Orszelski, II, 272, 5, 6, 313. Turgenewii hist. Russiae monumenta, I, 248. Чи царъ не старавъ — побачимо познѣйше.

